

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Apostolica contra nostri temporis hæreses

In quibus Loca illa explicantur, quæ Hæreticj hodie (maximè Calvinus & Beza) vel ad sua placita stabilienda, vel ad Catholicæ Ecclesiæ dogmata infirmanda ...

In Acta Apostolorum to. primus

Stapleton, Thomas

Antverpiae, 1595

29. Genus cùm simus dei, non debemus æstimare auro & argento, aut lapidi, sculpturæ artis & cogitationis hominis, diuinum esse simile.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39424

plectimur (illorum verborum, Hoc est corpus meum) quem Spiritus Dei suggerit: quo freti, ex alto despiciamus quicquid terrena sapientia contra opponitur. Ecce, de sensu Scripturæ, quem ille effinxit, adeò neminem iudicare vult, nec Catholicam Ecclesiam, nec totam sectam Lutheranam, maiores suos; nec reliquos Cinglianos fratres suos; vt omnes ex alto despiciat; & pro terrena sapientia contemnat. Nempe Calvinus sedula meditatione vsus est. Taceat omnis homo. Spiritus Dei suum illi sensum suggessit. Istud credere debemus, etiam extra Scripturas, quum alioqui (excepta vnus Caluini doctrina) nihil amplius credendum sit quàm quod in verbo Dei scriptum legimus. Hæc duo monstra breuiter artigisse, digitoque monstrasse, huic loco & instituto satis est.

29. Genus cum simus Dei, non debemus asstimare auro & argento, aut lapidi, sculpture artis & cogitationis hominis, diuinum esse simile.

Ignorantiam & cæcitatem Græcorum refellere volens Paulus, sumit medium ab ipsis concessum, & ab vno eorum poëta decantatum: τοῦ μὲν γὰρ καὶ θεοῦ ἕσται. Sumus (inquit) Dei genus: aliquid in ipsa natura nostra Deo simile ac affine retinemus. In anima ipsa nostra Dei quædam imago insculpta est. Hanc effingere non possumus, aut vllis lineamentis exprimere. Ergo multo minus

Genus
superstitio
propria.

minus perfectum illud animæ nostræ archetypum το δειον numen illud ac diuinam sententiam yllo vel auro vel argento in sculpture, vlla vel arte vel scientia humana exprimere valemus. Crassa igitur vestra insensibilitas, qui in simulachris istis, delubris, altaribus vestris manufactis Deū habitare, Deū contineri, Deum vos colere posse existimatis. Docet Paulus, communem hanc Gentium superstitionem fuisse, quod sub corporeis figuris Deum aliquem se colere putarent. Vnde etiam sequebatur, crasse illos de diuinitate opiniones habuisse, non nisi carnale quid & corporeū, oculis que subiectum, diuino numini affixū. Hæc ex isto loco rectissimè colliguntur.

Vide nunc quomodo & hunc ipsum crassissimum Gentium errorem hominibus Christianis, toti que Ecclesiæ Catholice propter sacrarum imaginum venerationem impius Calvinus impingat. *Hodie* (inquit) *nihil magis excusabiles sunt Papistæ. Quos enim fucos inducant ad colorandas imagines quibus Deū exprimere conantur* (quasi aliqua in Christianorum Ecclesijs Dei imago esset) *quia tamen impliciti sunt errore quo veteres, vrgentur Propetarum testimonijs. Nempe quod ligno dicitur Pater meus est tu, & lapidi, Tu me genuisti. Quibus autem easdem olim excusationes obtenderint Epicuræ, quibus hodie se tegere conantur Papistæ, ex eorum libris satis notum est. Itaque quorundam*

nas non effugiunt Prophetæ, quasi nimiam illis affingant crassitiem, imò falsis criminibus eos onerent: verum omnibus probè expensis, reperient qui rectè iudicabunt, quæcumque captarint effugia, etiam acutissimi quique, hac tamen amentia fuisse correptos, Deo rite litari apud simulachra. Hæc Calvini. Homo impius crassissimam Ethnicorum idololatriam, qui ligna & lapides colebant, extenuare contèdit, quasi non illa, sed Deum in illis, colerent, nec ipsis simulachris sed Deo apud simulachra litarent, vt hoc artificio imaginum cultum in Ecclesia Catholica (vbi in ipsa imagine Sanctus ille colitur, quem imago refert, & in ipso sancto Deus verus, cui ille Sanctus seruibat,) veteri idololatriæ prorsus consimilè esse stupido lectori persuadeat. Hanc ob causam hoc ipso in capite paulò superius ad vers. 24. ita scribit: Deos se precari dicebant increduli adeorum simulachra; sed nisi Dei numen ac virtutem alligassent simulachris, an inde sperassent auxilium? an illuc suas preces & vota direxissent? Et iterum paulò post ait, Gentiles crassis istis prestigijs fuisse delusos, vt Deum è caelesti suo solio detractum mundi elementis includerent: eandem quoque crassitiem Iudæis accidisse: tandem, Nec hodie (inquit) alia suppetit Papislis defensio, quàm quæ olim Gentes & Iudæi suos errores vtcumque fucare ac tegere conati sunt. Sed & in impia sua Institutione ad eundem modum disputat. Non ita stupidi (inquit) fuisse ethnici censendi sunt,

Gentiliis
idololatriam
crassissimam
extenuat
Calvini
vt eam ad
imaginum
cultum
Cath. trã
ferat.

Institur.
lib. 1. cap.
11. num. 9

sunt, vt non intelligerent Deum alium esse quam
 gna & lapides. Mutabant enim pro arbitrio simu-
 lachra, Deos semper eosdem animo retinebant;
 multa erant vni Deo simulachra; nec pro multi-
 tudine complures tamen Deos sibi fingebant. Præterea
 noua quotidie consecrabant, nec prouidebant tamen
 novos facere Deos. Et paulò post ita concludit
 Et Deum æternum Iudæi vnum verumque celi
 terra Dominum sub talibus simulachris perseque-
 rantur se colere, & Gentes suos (licet falsos) Deos, quos
 tamen in celo habitare fingerent. Hæc ibi. Vnde
 omnino Gentes, & à Iudæis ad idololatriam
 prolapsos, non ipsa saxa & ligna, non simu-
 lachra, non ipsam militiam celi, solem, lunam,
 nã, ac sydera; sed in his omnibus seu signis
 seu elementis, vnum verum Deum colunt.
 Quo posito, idololatricus erit omnis ima-
 ginum cultus, in quibus vel per quas verus
 Deus quocumque modo colitur & adora-
 tur. Et in hoc suo commento ita sibi placet
 Calvinus, vt loco ex Institut. citato exclamet;
 Huc animum aduertant qui ad defensionem
 execrabilis idololatriæ, qua multis antehac seculis
 vera religio submersa subuersaque fuit, miseris præ-
 textus aucupantur. Cæterum totus hic triumphus
 ante victoriã canitur. Imò hoc Caluini sin-
 gulari cõmento nihil foediùs, nihil crassius,
 nihil tã doctissimorum Patrũ cõsentienti do-
 ctrinæ, quàm apertissimis diuinæ Scripturæ
 monumentis magis aduersum: quod nunc
 paucis docebo, ab eo, quod priùs dixi, exor-
 dium

dum sumens. Et quia Calvinus ipse (loco Institutionis citato) S. Augustinum pro sua sententia profert, ex ipso maximè Augustino, (qui de hac Gentium varia idololatria varijs in locis sapientissimè disputauit) atq; adeò ex loco ac tẽxtu Augustini à Caluino citato (quem fœdissimè mutilauit) Calvinum refutabimus. Profert in hunc modum Augustinum Calvinus. *Leguntur, inquit, excusationes quas ab idololatrijs sui seculi fuisse prætextas refert Augustinus in Psal. 113. Nempe quum a quærentur, respondebant vulgare, se non visibile illud colere, sed numen quod illic inuisibiliter habitabat. Qui verò purgatiore (vt ipse loquitur) religionis erant, nec simulachrum nec demonium se colere dicebant, sed per effigiem corpoream intueri eius rei signum quam colere deberent.* Mentitur ac fallit Calvinus. Tum ordinem verborum inuertit, tum ipsa verba commutat. Tantus est fallendi artifex impostor iste; & ita cauteriata conscientia Veteres citat. Hæc est tota Augustini oratio, qua vel maximè Caluini commentum refellitur. Primum, de crassa eorum idololatria disputat, qui saxa ipsa & ligna, simulachra ipsa ex auro & argento effigiata adorabant, vt ille Psalmus prolixè decantat; & eam crassi erroris causam describit. *Quis (inquit) puer interrogatus non hoc certum esse respondeat, quòd simulachra Gentium os habent, & non loquentur, & cætera quæ diuinus sermo contexit? Cur ergo tantopere Spiritus Sanctus curat*

August. disputat. ab ipso Cal. prolata, Caluini figmentum refutat.

Caluini cauteriata conscientia.

Psal. 113. 12. & seqq. Enarrat. ibidem.

Gentes
ipsa saxa
& simula-
chra col-
luisse ostē-
ditur.

Etus curat Scripturarum plurimis in locis hec in-
nuare atque inculcare veluti inscientibus, quasi non
hominibus apertissima sint atque notissima, nisi qua-
per speciem membrorum significat, quam natu-
ter in animantibus viuētem videre atque in nobis
ipsis sentire consueuimus? Iam huius tam crasse
dementiæ causam etiam ex ipsorum cōfē-
sione subiungit. Quaquam (inquit) ut illi de-
serunt in signo aliquo fabrefacto atque emittenti
locato suggestu, cum honorari atque adorari a mul-
titudine ceperit, parit in vnoquoque sordidissimum
erroris affectum, ut quoniam in illo figmento non
inuenit viālem motum, credat numen occultum
effigiem tamen viuēti corpori similem, sedulū
forma, & commotus auctoritate quasi sapientium
institutorum, obsequentiumque turbarum, sine vno
aliquo habitatore esse non putet. Sed quid? An
hoc numen occultum vel hunc viuūm ha-
bitatorem vnum in omnibus simulachris
Deum fuisse, hoc dicendo afferebant vel cogi-
tabant idololatræ illi? Sequitur in Augu-
stino: Hinc & mala demonia ad possidenda Gen-
tium simulachra talis hominum affectus inuadit,
quorum presidentium varia fallacia mortiferi
minantur & multiplicantur errores. Alii itaque de-
cis etiam contra ista diuina litera vigilant, ne quis
quam dicat cum irrisa fuerint simulachra, Non
visibile colo, sed numen quod illic inuisibiliter ha-
bitat. Ipsa ergo numina in alio Psalmo eadem Scri-
ptura sic damnat: Quoniam omnes dii Gentium da-
monia, Dominus autem cælos fecit. Dicit & Apo-
stolus

Psalm. 95.

solus: Nō quod idolum sit aliquid, sed quoniam, quæ 1. Cor. 10
immolant Gentes, demonijs immolant, & non Deo:
& nolo vps fieri seruo: demoniorum. Quæ duo
diuinæ Scripturæ loca, sapienter à D. Au-
gust. prolata, Caluini commentum fortis-
simè iugulant. Omnes dij Gentium demonia, ait Scripturæ
Propheta. Omnes dij Gentium vnus Deus, S. & impij
ait Caluinus: Quæ immolant Gentes, demonijs Cal. anti
immolant, non Deo, ait Paulus. Quæ immolant thesis.
Gentes, Deo immolant, & per simulachra
sua Deo litant, ait Caluinus. An magis ex
diametro Scripturæ aduersari Caluinus po-
ruit? Numen ergo seu viuus aliquis ihha-
bitator, quem in suis simulachris imagina-
bantur Gentes, non erat vnus Deus, vt vult
Caluinus, sed varia demonia, vt docet Scri-
ptura, & ex Scriptura hoc loco Augustinus.
Pergamus nunc cum Augustino: Videntur
autem sibi purgatoris esse religionis, qui dicunt, Nec
simulachrum, nec demonium colo, sed per effigiem
corporalem eius rei signum intueor, quam colere de-
beo. Hæc est posterior à Caluino posita sen-
tentia, sed in Augustino multum eam præ-
cedens (vt mox apparebit) quam priori lo-
co posuit Caluinus. Sed quid? An res illa,
cuius signum isti intuebantur, & quam se
colere debere aiebant, ipse vnus verus erat
Deus, vt Caluinus comminiscitur? Nihil
minus, vt sequentia Augustini verba mani-
festum faciunt. Sic enim prosequitur: Ita
verò interpretantur simulachra, vt alio dicant

Ii 2 significari

significari terram, unde templum solent appellare
 Telluris; alio mare, sicut Neptuni simulachro; alio
 aërem, sicut Iunonis; alio ignem, sicut Vulcani; alio
 Luciferum, sicut Veneris; alio Solem, alio Lunam;
 alio illud, alio illud sidus vel illam vel illam creatu-
 ram: neque enim cuncta enumerare sufficimus. De
 quibus rursus cum exagitari cœperint quod corpora
 colant, maximèque terram & mare & aërem &
 ignem, quorum nobis usus in promptu est (nam de
 celestibus, quoniam nostro ea corpore contrectant
 atque contingere nisi oculorum radijs non valeamus
 non ita erubescunt) respondere audent non se
 corpora colere, sed quæ illis regèdis præsentia numi-
 na. Hæc Augustini verba apud Calvinum
 priori loco posita, in singulari numero esse
 runt, ut hac arte mutato numero proba-
 ret vnum Deum à Gentibus per sua simu-
 lachra coli, sicut Christus & Sancti eius, sed
 vnius Dei confessione & cultu, varijs ima-
 ginibus à Christianis coluntur. Atqui do-
 cet S. August. non vnum Deum, sed vari-
 numina, ab istis etiam qui purgatiore
 debantur, coli; ideoque & illos in diuina
 Scriptura non secus quàm crassiores illos
 qui saxa & ligna colebant, damnari. S.
 enim profequitur: Itaque Apostolus vna senten-
 tia poenam istorum damnationemque testatur. Quæ
 commutauerunt (inquit) veritatem Dei in men-
 dacium, & seruiuerunt creaturæ potius quàm Crea-
 tori, qui est benedictus in secula. Nam priore parte
 huius sententiæ simulachra damnauit, posteriori
 semper

Caluini
 pudenda
 fias.

Rom. I.

tem interpretationes simulachrorum. Hæc Augustinus, luculenter docens, omnem veterum idololatrarum cultum in creaturam desijisse, non in Creatorem, nempe vel in saxa & ligna, vel in dæmonia illis inhabitantia, vel in elementa huius mundi. Ita ipse locus ex Augustino à Caluino citatus, Caluini dementiam vel maximè refutat.

Sanè nemo magis accuratè quàm vnus Augustinus omnes veteris idololatriæ species prosequutus est, omnesq; in creaturam, nullam in Creatorem desijisse demonstrat.

Nullum (inquit) *habet exitum idolorum cultus, nisi in creatura.* Crafsissimos idololatræ ipsa ligna & saxa & mera opera hominum coluisse, id-

Contra Faustum lib. 20. c. 20.

que authore Herme Trismegisto in opere de Ciuit. Dei docet. Hos quoq; *altius fuisse in errorem demersos quàm qui opera Dei colebant,*

Lib. 8. c. 23.

in lib. de doctrina Christiana scribit. Denique hanc fuisse maximè vulgarem idololatriam, & *ciuilè Theologiam nūcupatam fuisse,*

Lib. 3. c. 7. De Ciuitat. Dei lib. 14. c. 27.

que videl. per Pontifices in tēplis celebratur, docet idem Augustinus ex Varrone superstitionū Gentilium collectore superstitionisimo. In hoc idololatriæ crafsissimū gen^o im-

Gentium varia idololatria.

pegerunt Iudæi, vt graphicè describit Ieremias, non in ipsis saxis vnum Deum colentes, vt glossat Caluinus; sed relicto penitus Deo, ipsa saxa colētes. Vtrumque enim clarissimis verbis Propheta docet: *Transite (inquit) ad Insulas Cethim, & videte; & in Cedar*

Idololatriæ crafsissima genus. Iudæi idololatræ nō Deum in saxis sed saxa colebant ipsa.

mittite,

Ierem. 2. &

mittite, & considerate vehementer, & videte si
Etum est huiuscemodi. Si mutavit gens Deos suos
certè ipsi non sunt Dij: (contra Calvinũ, qui vult
omnes Gentes coluisse vnum Deum) Popu-
lus verò meus mutavit gloriam suã in idolũ. Ob-
pescite cœli super hoc, & porta eius desolamini ve-
hementer. Duo enim mala fecit populus meus. De-
dereliquerunt fontē aquæ vivæ, & foderunt sibi
sternas dissipatas. Quid apertius dici potest
Nō in idolo Deum, sed relicto Deo idolum
coluerunt. Mutaverūt gloriam suam, id est
gloriosum vnius veri Dei cultum in idolum

Ver. 26.

Sed sequuntur adhuc clariora: Quomodo
funditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt
domus Israël, ipsi & Reges eorũ, & principes &
acerdotes, & Prophetæ eorum, dicentes ligno, Pater
meus es tu: & lapidi, Tu me genuisti. Verterunt
me tergum, & non faciem. Apertè dicit, relicto
penitus Deo, omniq̃ue memoria eius, ipsi
simulachra lignea & lapidea Iudæos coluerunt
se, & quidem tanto numero, vt paulo post

Ver. 28.

subijciat: Secundum numerum civitatum tuarum
erant Dij tui Iuda. An isti vnum Deum in
vrijs simulachris coluerunt? Nec minùs ex-
pressè Esaias Propheta: Conuersi sunt verum
sum, confundantur confusione qui confidunt in
ptilibus, qui dicunt constare illi, Vos Dij nostri. Et
rum alio in loco: Conducunt artificem vt faciat
Deum, & procidunt, & adorant. Hic fuit
crassissimus tam Iudæorũ quàm Gentium
idolorum cultus. Secundus idololatriæ gra-
dus.

Esai. 42.

sum, confundantur confusione qui confidunt in
ptilibus, qui dicunt constare illi, Vos Dij nostri. Et
rum alio in loco: Conducunt artificem vt faciat
Deum, & procidunt, & adorant. Hic fuit
crassissimus tam Iudæorũ quàm Gentium
idolorum cultus. Secundus idololatriæ gra-
dus.

Cap. 46.

Deum, & procidunt, & adorant. Hic fuit
crassissimus tam Iudæorũ quàm Gentium
idolorum cultus. Secundus idololatriæ gra-
dus.

Idolola-
trix gra-
dus secũ-
dus.

... dus
... fixa
... cole
... de
... tu
... Dij
... Me
... fab
... mu
... hab
... scri
... Ciu
... quò
... gen
... crea
... los
... hæc
... logi
... ban
... & m
... sili
... vnu
... dan
... Om
... om
... run
... om
... dife
... que
... in A
... Ath

dus fuit, non ipsa saxa aut dæmonia illis af-
 fixa, sed ipsas creaturas, cœlû, mare, terram
 colero & adorare, vt describit Augustinus
 de doctrina Christiana libro 3. cap. 7. Tertius.
 rium genus quosdam homines mortuôs pro
 Dijs colebat, per imagines eorum, Iouem,
 Mercurium, & alios, & hæc erat Theologia
 fabularis seu poëtica. Quartum genus ipsum
 mundum tâquam animatum quid pro Deo
 habebat, & per statuas illa colebat, vt de-
 scribit ex Varrone Augustinus in opere de
 Ciuitat. Dei. De hoc genere dicit Scriptura,
 quod *colit omnē mirram celi*. Quintum adhuc
 genus spirituales quasdam substâncias à Deo
 creatas colebant, id est, ipsa dæmonia & ma-
 los Angelos per se. Tales erant Platonicæ. Et
 hæc duo postrema genera ad physicâ Theo-
 logiam quasi que veram sapien- tiam refere-
 bantur. In nullo autem istorum omnium,
 & minimè in primo genere omnium cras-
 sissimo, (vt fingit Caluinus) verus Deus aut
 vnus Deus colebatur. Imò in illis omnibus
 dæmonia colebāt (iuxta Scripturæ verbum,
Omnes Dij Gentium dæmonia) quatenus per illa
 omnia id colebant, vnde beneficia accepe-
 runt, aut accipere se existimabant: his enim
 omnibus modis dæmon illos ludificabat, vt
 disertè describit Lactānius: Arnobius quo-
 que in oratione ad Gentiles, Tertullianus
 in Apologetico, Iustinus Martyr, Tatianus,
 Athenagoras in orationibus aduersus Gen-
 tes;

Tertius.

Quartus.

Lib 7. c.

16.

4. Regum

21. & 2.

Paral. 53.

Quintus.

Diuiar.

Instituc.

lib. 2. c. 17

tes; (quod & ipse Celsus apud Origenem non dissimulat) luculenter docent, ipsa saxa & ligna à vulgo Gentilium adorari solere.

Sed nunc apertissimis Scripturis Calvinus cōmentum, in quo tantopere gloriatur, breuiter & solidè refutemus. Omnes sanè illi Scripturæ hoc faciūt, quæ in idolorum cultu nullum verum Deum agnitum, imò penitus ignoratum aut certè neglectum atque reiectum docent. In hanc sententiam præter citata ià Ieremiæ & Esaiæ loca, multa in Scripturis sacris referuntur. De Iudæis re-

Judic. 10. lapsis dicitur: *Seruiuerunt idolis, dimiseruntque Deum suum, & non coluerunt eum.* De vitulo aureo canit Dauid: *Mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fenum.* & addit iterum, ne in illo vitulo ipsum Dominum esse coluisse quis existimet, (vt Calvinus impudenter asserit) *Obliti sunt Deum qui saluauit eos, qui fecit magnalia in Agypto, &c.* Rursum in

Psal. 105. alio Psalmo: *Auerterunt se, & non seruauerunt pactum, conuersi sunt in arcum prauum. In ira concitauerunt eum in collibus suis, & in sculptilibus suis ad amulationem eum prouocauerunt.* Prius ponit auersionem à vero Deo, postea conuersionem ad idola: & quidem talem, quæ ad amulationem prouocat. Sic Babylonij in despectum & amulationem veri Dei Israël, laudabant Deos suos aureos & argenteos. Adhuc semel de suis Iudæis Moyses

Dan. 2. *Deus*

Deum in
suis simu
lachris Gē
tes nō co-
luisse ex
Scripturis
probat.

Judic. 10.

Psal. 105.

Psal. 77.

Dan. 2.

Deum, qui te genuit, dereliquisti: oblitus es Domini Deut. 32.
 Creatoris tui, Immolauerunt daemones, & non Deos,
 dijs quos ignorabāt. Qui vnus locus illam Cal-
 uini dementiam & audaciam refutat, qua
 scribit: Non tam prorsus incogitantes erant Iudaei,
 vt non meminissent Deum fuisse, cuius manu educti
 essent ex Aegypto, antequam fabricarent vitulum.

Excusat homo nefarius Iudæos, vt Christia-
 nos accusandi materiā caperet. Sed illius os
 mendacij conuincit Moyses, qui disertè di-
 cit de hoc facto Iudæorum: Obliti sunt Domi-
 nicreatoris sui, Immolauerūt daemones, & non Deo.

Quod & verba Psalmistæ supra citata lucu-
 leriùs affirmant. Addit adhuc ibidem Cal-
 uinus: Quin Aaroni dicenti illos esse Deos à quibus
 liberati essent è terra Aegypti, intrepidè annuebant,
 non dubia significatione, velle se retinere illū Deum
 liberatorem, modò præuentem in vitulo conspice-
 rent. Atqui non hæc Aaron dixit, sed verba
 populi erant, Dei sui iam oblitū & infatuati.

Dixeruntque (ait textus) Hi sunt dii tui Israel,
 qui te eduxerunt de terra Aegypti. Quod cum vidis-
 set Aaron, edificauit altare coram eo, & præconis
 voce clamauit dicens: Cras solemnitas Domini est.

Quod haud dubiè aut ad populi ludibrium
 (sicuti ad eum finem illos auro & argento
 suo spoliauit) aut cum summa blasphemia
 ad ipsius Dei ludibrium, vt populo place-
 ret, Aaron per præconem clamari fecit. Cla-
 ra enim sunt Moyses & Dauidis verba, qui-
 bus testantur hunc vitulum à Iudæis ado-
 raturum

Instit lib.
 1. cap. 11.
 num. 9.

Caluinus
 Iudæos
 excusat vt
 Christia-
 nos accen-
 set.

Exod. 32.

ratum cum Dei obliuione, derelictione, contemptu.

Sed alias Scripturas in medium adferamus.

De Gentibus idololatriis Apostolus dicit.

Rom. 1. *Mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & uoluerunt, & serpentum, &c. id est, vel homines*

mortuos, vel alias creaturas, relicto uero

Deo, coluerunt. Unde de eisdem conuersi

1. Theff. 1. ad Christum ait: *Conuersi estis ad Deum a simulachris, seruire Deo uero & uero.*

Ergo prius penitus auersi erant à Deo, nec Deum

simulachra, sed ipsa simulachra colebant.

Quibus ita explicatis, insulsæ Caluini

cauillationes superius prolatae facile refelluntur.

Ethnicorum patronum agens, ait

Infit. 10. co citato. *non ita stupidos censendos fuisse Ethnicos, ut non intelligerent Deum alium esse quam ligna & lapides.*

Attamen cur & quomodo hoc tantum

supore, traditi uidel. à Deo in reprobum sensum

perculsi fuerint, tum Apostolus narrat, iusto

1. cor. 12. Dei iudicio in pœnam superbie & Dei contemptus illud attribuens, tum D. Augustinus

loco primùm citato aperte declarat.

Sed luculentissimè id liber Sapiencie demonstrat.

De illis qui elementa & opera

Sap. 13. Dei coluerunt, dicit: *Vani sunt omnes homines, in quibus non subest scientia Dei, & de his qui*

videntur bona, non potuerunt intelligere eum qui est, neque operibus attendentes, agnouerunt quis esset artifex.

Istis ergo refutatis, qui purgationes cæteris videbantur, quia saltem opera

Dei

Dei, non opera hominum, venerabantur, Deum tamen ignorantes, de crassis idololatriis subiungit. *Infelices autem sunt, & inermortuos spes illorum est, qui appellauerunt Deos opera manuum hominum, aurum & argentum, artis inuenticam, & cetera quae sequuntur. De quibus tandem concludit: Non erubescit loqui ei in illo qui sine anima est, & pro sanita e quidem infirmum deprecatur, pro vita mortuum, pro itinere eum qui ambulare non potest, & de omnium rerum euentu ab eo qui in omnibus est inutilis. Hac Sapientiae liber, quo tamen sapientior videri volens Calvinus, affirmat, Nisi Dei numen ac virtutem alligassent simulachris, an illuc suas preces & vota direxissent? Ita non veretur aperte Scripturae contradicere. Sed à D. Augustino in loco ab ipso met citato discere Calvinus debuit, certam hanc fuisse Ethnicorum stupiditatem, ut ipsa saxa, sine vlllo diuino numine illis affixo, inuocarent. Quis (inquit) adorans vel intuens simulachrum, qui non sic afficitur ut ab eo se exaudiri putet, ac ab eo sibi prestari, quod desiderat, speret? Hac Augustinus, qui ex libro Sapientiae illud dicerat, vbi clarissimis verbis iam citatis illud affirmatur. Iam quod pro sua absurdissima sententiae confirmatione adfert Calvinus (loco in Institutione citato) mutasse quidem Gentiles pro suo arbitrio simulachra, eisdem tamen Deos animo semper retinuisse, & vni Deo multa simulachra posuisse, nouaque à quotidie consecrasse, ut non putarent*

Ad e. 17.
verf. 24. in
Acta.

Cal. Scri-
pturae a-
perte con-
tradicit.

In Psalm.
113.

rent se novos facere Deos: quis non videt diuina Scripturę apertissimę aduersari, quę ipsi
 Ierem. 2. Iudæis ad idola conuersis dicit: *Iuxta numerum ciuitatum tuarum facti sunt tibi dii tui Iudæi*.
 Et quamuis eodem in loco Gentium in sua superstitione constantiam, quod non mutauerunt Deos suos, Iudæis exprobrat Propheta, quę *gloriam suam commutauerunt in idola*; tamē Gentes Deos suos multiplicasse, & veteribus retentis novos subinde addidisse, ex omnibus Gentium historijs compertissimum est. Quo in genere maximę superstitionosi Romani fuerunt, qui post Augustum Cæsarem Imperatores suos in Deos retulerunt, *consecratis templis, erectis aris, datis flaminibus*, vt apud Flauium Vopiscum, Iuliu Capitolinum, Trebellium Pollionem, & alios qui Ethnicorum Imperatorum vitas scripserunt, videre est. Quam est ergo non solum atrox & horrenda, sed fœda etiam ac putida hæc impij Caluini accusatio, quam etiam ex eius ore Caluinistę omnes acceperunt, *Non aliam suppeterere Catholicis sacrarum imaginum defensionem, quam qua olim Gentiles et Iudæi suos errores vtcumque fucare ac tegere conati sunt*. Primi nostrorum temporum Iconomachi Cęcilitiam superstitionem, eamque crassissimam, quod saxa & ligna colerent Catholicis, ipsis obiecerunt. Hęc quia nimis crassa & à quolibet palpanda calumnia statim apparebat, subtilius agere volens Caluinus,

uinus, Gentilitiam superstitionem ab illis
 crassis erroribus liberat; eam extenuat, &
 non nisi vero Deo per sua simulachra Gen-
 tes ac Iudæos litasse affirmat; vt eodem cri-
 mine Catholicos inuoluat; qui in suis ima-
 ginibus nec ligna ac saxa, nec vlla huius
 mundi elementa, nec vlllos homines mor-
 tuos pro Dijs colunt, sed Christum ac San-
 ctos eius in fide & cultu vnus Dei vene-
 rantur. Sed vera est diuina Scriptura: *Omnes*
Dij Gentium demonia. Vera est Moysis de Iu-
 dæis sententiâ: *Immolauerunt demonijs, & non*
Deo. Vera est demum Pauli assertio: *Qua-*
cumque Gentes immolant, demonijs immolant, &
non Deo. Falsa, execranda, flagris non stylo
 coercenda, perpetua hæc est Caluini &
 Calvinistarum in Ecclesiam Dei blasphem-
 ia.

Caluinus
 primis
 Protestan-
 tibus sub-
 tiliior esse
 volens, sic
 nequior.

Psal. 95.

Deut. 32.
 1. Cor. 10.

CAP. XVIII.

18. *Qui sibi tot onderat in Cenchreis caput: habe-
 bat enim votum.*

DE quo hæc dicantur, an de Paulo, an
 de Aquila, an de Priscilla & Aquila
 simul, varia lectio facit dubitare.
 Chrysostomus in plurali legit, vt de
 Priscilla & Aquila intelligatur. In Biblio-
 theca quoque Vaticana huiusmodi Græcam
 lectionem sese vidisse affirmat Cæsar Baro-
 ninus